

de l'*Onomasticon Cataloniae*.

Camí i casa de Caruana, situades a la carretera d'En Cortts, al terme S. de València (informació de J. Giner i March a JCor.).

ETIM. És probable que aquest NL valencià derivi del nom de la ciutat tunisenca de *Qayrawân*, que alhora prové de l'àrab *qayrawân* (del persa *kārawân*) 'caravana, rècua de cavalleries' (cf. *DECH* I, 855a45-b59; *DECat* II, 562b42-563a2). J. F. C.

Les CARRUSCLES

Lloc situat al te. de Bellestar, al NE. del Maestrat.

ETIM. No se'n coneix documentació antiga, però l'etimologia d'aquest NL menor resulta evident: cèlt. *CA-/CO-* més el ll. gàh. (potser també cèltic) *RŪSCA* (> cat. *rusca*) 'escorça de grossos arbres boscats' (*DECat* VII, 538b39-44, s. v. *rusca*). Per al prefix cèltic *KA/KO-*, veg. *DECat* IV, 186b49-187a39, s. v. *freixe*.

La *l* de *Carruscles* per repercussió de la líquida *r*-inicial com en *ruscla* (*DECat* VII, 538b35).

En relació amb aquest NL escau d'esmentar també *Ruscall* (*řuskáľ*, 1954 ss.), nom d'un gran i antic mas al terme d'Osor (les Guilleries) dalt de la Serra de Sta. Bàrbara, entre Sta. Creu d'Horta i Castanyet de Farners (*DECat* VII, 541a46-53); *Cal Rusquim* a Canet d'Adri (Ll. XLIV, 119); i els NPP *Rusca* 1807 prop de la Perxa (Brousse, *Cerd. fr.*, 121), *Ruschet* 1155 (*CollMoreau* LXVIII, 2) i 1309 (*RLR* VIII, 60), *Jachme Rusquet batle de Perpenya* 1322 (*RLR* XXXII, 420), *Petrus Rusciner* 1155 (*CollMoreau* LXVIII, 2). Ph. R.

Carrutxa, V. vol. I, 101-103

CARTANIS

Nom d'una partida i una casa en el terme de Gerri de la Sal, no lluny de Peramea, exactament entre el Roc del Moro i el riu (Coromines, *Gerri* XXI, 116). Era ja deshabitada el 1992, quan Terrado va visitar aquesta contrada. Els antics documents ens parlen de l'existència d'un castell. Un document de l'any 1342 extractat per l'erudit abat Francesc Llobet i Mas ens informa que el jutge del comtat de Pallars hi va fer erigir allà una forca. L'extracte diu: «Guillelmo Fulla Juez ordinario del Condado, formalizó en Gerri su sumario y haciendo erigir una horca en la partida de *Cartanis*, dentro del termino de Gerri» (Puig i Ferré, *Cart. Gerri*, doc. 344, lín. 5).

PRON. POP.: *kartanis*, oït per Terrado el 1992 a Peramea, a Puïol i a Gerri.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. Existeix un *Cartinise* en documents toscans dels anys 1105, 1122 i 1165, però és ben fàcil que la similitud amb el nostre *Cartanis* sigui casual. Probablement aqueixa forma documental no sigui més que una grafia hiperlatinitzant per *Cartinese*, derivat amb el sufix *-ENSIS* del nom de lloc toscà *Cartini*, provinent del NP ll. *CARTINIUS* (cf. 60

Pieri, *Toponimia della Valle dell'Arno*, 78).

DOC. ANT.: a. 807: «et in *Cartonise* quanto visus sum abere vel possidere et in *Sequese* superiore similiter facio» (Abadal, *Pallars i Ribagorça*, doc. 1, lín. 173. Indica Abadal que el manuscrit C porta *Cartamise*. A principis del S. XIII apareix mencionat el lloc, per raó d'una controvèrsia entre l'abat de Gerri i uns homes de Lleràs que havien plantat allà unes vinyes; a. 1202: «... super vineas quas illi homines contra prohibitionem abbatis et fratrum plantaverant in planicie sub castro quod vocatur *Cartanis*» (Puig i Ferré, *Cart. Gerri*, doc. 189, lín. 4).

ETIM. En un terreny on la toponímia presenta una densitat enorme de noms pre-indoeuropeus, l'absència d'una clara explicació romànica ens fa pensar en un origen ibero-basc. La terminació en *-is* es troba en molts noms d'aqueixa nissaga i està ben representada en la toponímia pirinenca: *Alanis* (Vall d'Assua), *Arcalis* (a Ordino, Areu i Estac), *Aransís* (Pallars Jusà), *Beixalis* (a Encamp, Andorra), *Boldís* (Lladorre, Alt Pallars), *Civís* (Urgellet), *Estáis* (Espot, Alt Pallars), *Noris* (Alt Pallars), *Nyis* (Estaon, Alt Pallars), *Ovis* (Alta Ribagorça).

El que no veiem clar és a què pugui correspondre l'element inicial. Només, però, ens ve a la memòria el nom d'una població de la província de Màlaga, *Cártama*, antiga ciutat bètica força important altre temps. Sembla que en una inscripció d'Enserune es llegeix *C.a.r.t.i.r.o.a.bar* (cf. M. Lourdes Albertos, *La onomàstica primitiva de Hispania*, p. 79), on *carti* ens recorda vagament el nostre *Cartanis*. I el nom basc de la pedra *harri* ens fa pensar en un proto-basc **KARRI*, que entra en la composició de *Carcolze* (< **KARRI-KO-BIDE*), a l'Urgellet. ¿S'ocultarà també aquest **KARRI* sota *Cartanis*? Esperem que ulteriors estudis aportin més llum a aquesta qüestió. X. T. [Un derivat basc *KÁRRI-TI* fóra tan natural com *ÇUBIRI-TI*, *ÇUBURI-TI* que han donat *Suert* i *Sort*, i *-(N)IS* es retroba en aquells *Alanis* al·legats abans.]

CARTELLA

Veïnat del mun. de St. Gregori, al Gironès, situat a 5 k. al Nord-Est d'aquest poble.

PRON. POP.: *kərtəjà* a St. Gregori, *kərtəlá* a Girona, ambdues pronunciacions oïdes per Casacuberta. JCor, va oïr-lo pronunciat *kərtəjà* a Biert (1964).

DOC. ANT.: *Sancti Vicentii Cartilianensis* 882 (Aebischer, *Études top. cat.*, 74), *Arnallus Guillelmi de Cartiliano* 1110 (id.), *Petrus de Cartilla* 1151 (Font Rius, *Cart. publ.* I, 139), *Petro de Cartellan* 1158 (id., 160), *Petro de Cartelliano* 1161 (id., 169), *Arnall de Cartiliano* 1173 (Aebischer, *Études top. cat.*, 74), *Cartilianus* 1214 (id.), *A. G. de Cartiliano* 1260 (Candi, *MiHiCa* II, 505), *Arnaldus de Cartiliano* 1312 (Finke, *Acta Ar.* I, 311), *Galceran de Carteya* 1359 (*CoDoACA* XII, 93).

ETIM. Meyer-Lübke (*BDC* XI, 28) n'havia proposat com a base el NP ll. *CARTILIUS* recollit per Schulze